

Тараненко М.М.

к.ю.н., доц.

КПІ ім. Ігоря Сікорського

Ретроспектива гібридної агресії Росії

Досліджуючи реальні прояви гібридної війни Російської Федерації проти України, з якими зіткнулася наша держава починаючи з 2014 р., зауважимо, що аналогічні явища, щоправда, під іншою назвою, вже мали місце в історії вітчизняного державотворення ще на початку минулого століття. Як відомо, в грудні 1917 р., щоб усунути від влади Українську Центральну Раду (УЦР), російські більшовики проголосили в Харкові радянську Українську Народну Республіку на чолі з Всеукраїнським Центральним виконавчим комітетом (ВУЦВК), поширивши на підконтрольній йому території всі декрети і розпорядження Петроградського більшовицького уряду. 17 грудня 1917 р. ВУЦВК опублікував маніфест про повалення УЦР та її уряду – Генерального Секретаріату і створення радянського уряду України – Народного Секретаріату. Завдяки цьому Раднарком Росії дістав можливість воювати з УЦР анонімно, прикриваючись створеним в Україні маріонетковим «урядом трудящих» [3, с. 315]. Завдяки цим діям в грудні 1917 р. в Україні, по суті, встановлюється двовладдя, яке спричинило розруху, анархію та братовбивчий конфлікт, який за своїми ознаками і проявами нагадував сучасну гібридну війну. В ході цієї війни, щоб замаскувати порушення Брестських договірних зобов'язань про визнання незалежності УНР, російські збройні сили були оголошені українськими, а її головнокомандувачу було заборонено називати себе В. Антоновим-Овсієнком, а називатися, як українці, - лише Овсієнком [3, с. 318].

Як показали наступні події, щоб захопити владу в Україні, російське більшовицьке керівництво здійснювало всілякі політичні маневри, зокрема, створення квазі-державних утворень на її території. Одне з них – Донецько-Криворізька радянська республіка (ДКРР), була проголошена 30 січня 1918 р. в Харкові. Штучно утворена «республіка» будувалася не за етнічною, а територіально-виробничою ознакою. Військовою опорою її був зведений озброєний загін, ядро якого становили пітерські робітники, направлені на Донбас в листопаді 1917 р. Петроградським ВРК. ДКРР відразу ж увійшла до складу РСФРР, як суб'єкт федерації. Новостворена квазі-держава стала одним із плацдармів, з якого було здійснено спробу силою придушити УНР та встановити радянську владу на всій території України.

Згодом, в січні 1918 р. в Одесі була проголошена Одеська соціалістична республіка. Незабаром виникає «Миколаївська повітова соціалістична комуна». Раднаркоми були також створені в Луганську та Старобільську. Навесні 1919 р. в Криму була проголошена Кримська соціалістична республіка, уряд якої очолив брат В. Леніна – Д. Ульянов [3, с.319].

Намагаючись імітувати в Україні громадянську війну та завуалювати пряму агресію на її територію, керівництво РСФРР протягом другої половини 1918 р., поблизу українського кордону розпочинає формувати «українські червоні частини», готових при слушному моменті миттєво вступити на українську територію. Зокрема, в районі Унечі (Брянщина) М.Щорс створив полк ім. І.Богуна, а незабаром Таращанський, був організований В. Боженком. Після виводу німецьких військ з України ці військові підрозділи відразу перейшли в наступ і розв'язали війну з Директорією, яку більшовики проголосили

«контрреволюційною бандою», а її членів наказували «розстрілювати безпощадно» [3, с. 320].

Як бачимо, внаслідок розв'язання більшовицькою Росією гібридної війни, в Україні було ліквідовано владу Центральної Ради, згодом Директорії, а український народ втратив свою національну державність. Цікаво, що одночасно з цими подіями, аналогічні прояви гібридної війни спостерігалися й у Фінляндії. Тут також керівництво більшовицької Росії намагалося привести до влади місцевих «червоних», котрих підтримувало фінансово і військово, направляючи туди своїх військових спеціалістів, агентів, поставляючи зброю та амуніцію. Однак, «білі» на чолі з Г.Маннергеймом зуміли об'єднати патріотично-налаштованих фінів і вибороти незалежність своєї держави. Другу спробу знищити суверенітет Фінляндії керівництво Радянського Союзу здійснило в 1939 р., коли в ході радянсько-фінської війни у Москві (а не в Гельсінкі) було сформовано «тимчасовий народний уряд» так званої Фінської демократичної республіки, який проголосив про готовність взяти владу в свої руки і перетворити Фінляндію на частину Радянського Союзу [1]. До речі, тодішній народний комісар закордонних справ СРСР В. Молотов заперечував власне сам факт війни, розв'язаної проти Фінляндії. Він, стверджував, що Радянський Союз лише «надає допомогу уряду Фінляндської демократичної республіки» [2, с. 16], (чим не формат сучасних так званих «ДНР» та «ЛНР»). Але у Фінляндії, на відміну від України в 1917-1919 рр., Сталіну зробити це не вдалося.

Окрім Фінляндії, в зазначений період керівництво Радянського Союзу відпрацьовувало також різні варіанти ведення гібридної війни проти Польщі, Румунії, Китаю, держав Центральної Азії. Зокрема, у Польщі в 20-30 роках ХХ ст. спеціальні групи радянських диверсантів, перевдягнуті в польську військову або поліцейську форму, грабували й спалювали волосні управи, приватні володіння, захоплювали потяги, дискредитували центральну владу, і намагаючись спровокувати повстання в так званій «Польщі Б» з нелояльним до Варшави білоруським і українським населенням. В цей час радянські військові радники активно діяли також і в районі Китайсько-Східної залізниці та в Маньчжурії [2, с. 30].

На відміну від згаданих вище держав, де були розв'язані гібридні війни, які не принесли бажаних результатів, в Україні більшовикам вдалося створити буферну державу – Українську Соціалістичну Радянську Республіку (УСРР), лідер якої Х. Раковський намагався встановити рівноправні стосунки із сусідньою РСФРР. Такі намагання Х. Раковського та його однодумців були оцінені Й.Сталіним у вересні 1922 р. як позиція справжніх соціал-незалежників, котрі «гру в незалежність відмовляються розуміти як гру». З утворенням в грудні 1922 р. Радянського Союзу. ця «гра у незалежність», не зважаючи на критику В. Леніним, закінчилася практичною реалізацією Й. Сталіним його концепції «автономізації» створення багатонаціональної радянської держави.

Отже, гібридна агресія Росії – явище із стійкою «традиційною» складовою. На наш погляд, словосполучення «народна республіка» стало традиційним та своєрідним синонімом гібридних воєн, розв'язаних Кремлем і за часів СРСР, і за часів сучасної путінської Росії. До вище наведених історичних фактів варто додати ще одну цікаву паралель: завданням Й.Сталіна в свій час, як і нині В.Путіна, було заволодіти всією державою, або хоча б незначною її частиною, поставивши на чолі держави свого маріонеткового ставленика. Як СРСР, так і сучасна путінська Росія переслідуючи імперські цілі, відносить усі території колишнього СРСР до сфери впливу Кремля, тому суверенітет колишніх союзних республік, за словами Президента Російської Федерації,

фактично носить умовний, формальний характер [4, с. 4-5]. В. Путін своїми практичними діями підтвердив, що його імперські амбіції не обмежуються лише голосними заявами. Замість налагодження добросусідських відносин з оточуючим Росію світом, її Президент націлений на агресивне підкорення тих країн, які він бачить у сфері геополітичного впливу Кремля. Для цього використовується широкий арсенал засобів: брехлива провокаційна пропаганда, фінансова підтримка лояльних щодо Кремля партій і журналістів, корупція, економічний тиск, політичний шантаж, а також пряме військове втручання.

Список використаних джерел

1.Безперстова О. Мало кто знает, что в Финляндии белые тоже воевали против красных, которых полностью поддерживала и финансировала большевистская Россия // Факты, 20 января 2017 г.;

2.Магда Є.В. Гібридна війна: вижити і перемогти. – Х.: Віват, 2015. – 304 с.

3. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності. – К., Либідь. – 1999. – 480 с.

4. Яшин И. Гибридная агрессия Кремля. Аналитический обзор // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.4freerussia.org